TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. vasario 10 d.*

Byloje C-30/10

dėl *Linköpings tingsrätt* (Švedija) 2009 m. spalio 28 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. sausio 19 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Lotta Andersson

prieš

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Schiemann (pranešėjas), teisėjai A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

* Proceso kalba: švedų.

generalinis advokatas Y. Bot,
kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten*, atstovaujamos advokato S. Granath,

— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk ir A. Engman,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. Muñoz Pérez,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Enegren,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvos 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283, p. 23; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 217; toliau – Direktyva 80/987), iš dalies pakeistos 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB (OL L 270, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 261), 10 straipsnio c punkto išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą, kilusį tarp L. Andersson ir *Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten* (Bankroto priežiūros institucija) dėl L. Andersson teisės į neįvykdytų reikalavimų, susijusių su darbo santykiais su bankrutavusia įmone, kurios viena iš dviejų akcininkų buvo L. Andersson, apmokėjimą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

Direktyva 80/987

3 Pagal Direktyvos 80/987 1 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma darbuotojų reikalavimams, kylantiems dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir pateiktiems šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams.

4 Direktyvos 80/987 10 straipsnio c punkte numatyta, kad ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės panaikinti arba apriboti šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytos atsakomybės arba tos pačios direktyvos 7 straipsnyje nurodyto garantijos įsipareigojimo tais atvejais, kai darbuotojas, pats arba kartu su savo artimais giminaičiais, buvo didelės darbdavio įmonės ar verslo dalies savininkas ir darė didelę įtaką jos veiklai.

Direktyva 2008/94/EB

5 Kadangi kelis kartus ir iš esmės pakeitus Direktyvą 80/987 trūko aiškumo ir racionalumo, ši direktyva buvo kodifikuota 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir

Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija) (OL L 283, p. 36).

6 Pagal Direktyvos 2008/94 7 konstatuojamąją dalį:

„Valstybės narės gali nustatyti garantijų institucijų atsakomybės ribas, kurios turi sutapti su šios direktyvos socialiniu tikslu ir kuriose galima atsižvelgti į skirtingus reikalavimų lygius.“

7 Šios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos garantuotų, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, darbuotojams neįvykdytų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, sumokėjimą, įskaitant, jeigu numatyta nacionalinės teisės aktais, išeitines išmokas dėl nutrauktų darbo santykių.

Reikalavimai, kuriuos perėmė garantijų institucija, yra neįvykdyti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai už laikotarpį iki valstybių narių nustatytos datos ir (arba), kai kuriais atvejais, po jos.“

8 Pagal šios direktyvos 7 straipsnį:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad darbdaviui iki savo nemokumo pradžios nesumokėjus privalomų įmokų pagal įstatymų numatytas valstybines socialinės apsaugos sistemas draudimo įstaigoms, darbuotojai neprarastų teisės į šių draudimo įstaigų mokėtinas išmokas, jeigu darbuotojų įmokos buvo išskaičiuojamos iš jų darbo užmokesčio.“

9 Direktyvos 2008/94 12 straipsnyje skelbiama:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės:

a) imtis būtinų priemonių piktnaudžiavimams išvengti;

b) panaikinti arba apriboti 3 straipsnyje nurodytus mokėjimo įsipareigojimus arba 7 straipsnyje nurodytą garantijos įsipareigojimą, jeigu šių įsipareigojimų vykdymas yra nepagrįstas dėl tam tikrų ryšių tarp darbuotojo ir darbdavio, o taip pat dėl jų bendrų interesų, atsiradusių jiems susitarus, egzistavimo;

c) panaikinti arba apriboti 3 straipsnyje nurodytą atsakomybę arba 7 straipsnyje nurodytą garantijos įsipareigojimą tais atvejais, kai darbuotojas, pats arba kartu su savo artimais giminaičiais, buvo didelės darbdavio įmonės ar verslo dalies savininku ir darė didelę įtaką jos veiklai.“

Nacionalinės teisės aktai

10 Įstatymo dėl darbo užmokesčio garantijų (*lönegarantilagen*, 1992:497, SFS, Nr. 497, 1992) 1 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybė atsakinga už darbuotojų su darbo užmokesčiu susijusių reikalavimų darbdaviams patenkinimą, kai darbdavys pripažintas nemokiu Švedijoje ar kitoje Skandinavijos valstybėje.

11 Pagal to paties įstatymo 7 straipsnio 1 dalį nemokumo atveju valstybės garantinis mokėjimas taikomas reikalavimams dėl darbo užmokesčio ar kito atlyginimo ir pensijų, kurių atžvilgiu galioja pirmenybės teisė pagal Įstatymo dėl pirmenybės teisių (*förmånsrättslagen*, 1970:979, SFS, Nr. 979, 1970) 12 ir 13 straipsnius.

12 Tačiau pagal Įstatymo dėl darbo užmokesčio garantijų 7 a straipsnį garantinis mokėjimas neskiriamas darbuotojams, kuriems taikoma Įstatymo dėl pirmenybės teisių 12 straipsnio šešta pastraipa.

13 Pagal Įstatymo dėl pirmenybės teisių 12 straipsnio pirmą pastraipą bendra pirmenybės teisė taikoma darbuotojo reikalavimui dėl darbo užmokesčio ar kito atlyginimo už darbą.

14 To paties įstatymo 12 straipsnio šeštoje pastraipoje numatyta, kad jei nemokus skolininkas yra verslininkas, darbuotojas, kuris pats ar kartu su savo artimais giminaičiais šešis mėnesius iki prašymo pripažinti nemokumą pateikimo turėjo didelę darbdavio įmonės ar verslo dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai, pagal šį straipsnį neturi pirmenybės teisės į darbo užmokestį ar pensiją.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

15 *Linköpings Ridskola AB* (toliau – *Linköpings Ridskola*) buvo pripažinta nemokia 2008 m. gruodžio 23 d. Ieškovė pagrindinėje byloje L. Andersson, nuo 1996 m. iki 2008 m. gyvenusi kartu su savo partneriu M. Andersson, kaip ir jos partneris, turėjo 50 % šios bendrovės akcijų.

16 L. Andersson savo akcijas gavo kaip dovaną 2006 m. ir buvo įdarbinta *Linköpings Ridskola* 10-ojo dešimtmečio viduryje. Ji buvo pakaitinė bendrovės valdybos narė ir tik ji turėjo įgaliojimus bendrovės vardu pasirašyti dokumentus iki tada, kai vienintelis valdybos narys – M. Andersson – 2008 m. lapkričio 20 d. nusprendė panaikinti jos įgaliojimus pasirašyti dokumentus bendrovės vardu.

17 2009 m. sausio 12 d. bankroto administratorius, remdamasis Įstatymu dėl darbo užmokesčio garantijų, atsisakė įgyvendinti L. Andersson teisę į darbo užmokesčio garantiją, motyvuodamas tuo, kad ji šešis mėnesius iki prašymo dėl šios bendrovės nemokumo pripažinimo pateikimo turėjo didelę bendrovės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai, ir dėl šios priežasties ji, remiantis Įstatymo dėl pirmenybės teisių 12 straipsnio šešta pastraipa, negalėjo pasinaudoti šiame straipsnyje numatyta pirmenybės teise.

18 Savo ieškiniu *Linköpings tingsrätt* L. Andersson paprašė įpareigoti sumokėti jai atlyginimą už 2008 m. gruodžio mėn. ir dalį 2009 m. sausio mėn., išmoką už pranešimo apie atleidimą iš darbo laikotarpį, taip pat už atostogas, t. y. bendrą 138 240 SEK sumą su palūkanomis. Ji nurodė, kad turėjo pirmenybės teisę pagal Įstatymo dėl pirmenybės teisių 12 straipsnį ir kad jos situacijai netaikytina šio straipsnio šešta pastraipa, nes nors ji ir turėjo didelę *Linköpings Ridskola* dalį, prašymo pripažinti šios įmonės

nemokumą pateikimo dieną ji nedarė didelės įtakos šios bendrovės veiklai ir negalėjo jos kontroliuoti.

19 Šiomis aplinkybėmis *Linköpings tingsrätt* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar <...> Direktyvos <...> 80/987 <...> 10 straipsnio c punktui neprieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kurioje darbuotojui nenumatyta pirmenybės (privilegijos) teisė remiantis tuo, kad jis pats ar kartu su savo artimais giminaičiais šešis mėnesius iki prašymo pripažinti nemokumą pateikimo turėjo didelę įmonės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai?“

Dėl prejudicinio klausimo

20 Visų pirma reikia pažymėti, kad prejudiciniu klausimu prašoma išaiškinti Direktyvos 80/987 10 straipsnio c punktą, nors, kaip teisingai savo rašytinėse pastabose nurodė atsakovė pagrindinėje byloje, Ispanijos vyriausybė ir Europos Komisija, pagrindinėje byloje taikytina Sąjungos teisė (turint omenyje tai, kad nagrinėjama bendrovė buvo pripažinta nemokia 2008 m. gruodžio 23 d.) yra Direktyva 2008/94, įsigaliojusi 2008 m. lapkričio 17 d. Šia direktyva buvo kodifikuota Direktyva 80/987 ir joje iš esmės pakartotos pastarosios direktyvos nuostatos. Todėl Direktyvos 2008/94 12 straipsnio c punkte identiškai pakartotas Direktyvos 80/987 10 straipsnio c punkto turinys.

21 Todėl reikia performuluoti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą taip: juo siekiama išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/94 12 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad jam prieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kurioje darbuotojui nenumatyta neįvykdytų reikalavimų apmokėjimo garantija remiantis tuo, kad jis pats ar kartu su savo artimais giminaičiais šešis mėnesius iki prašymo pripažinti įmonės nemokumą pateikimo turėjo didelę šios įmonės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai.

22 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2008/94 3 straipsnyje numatyta pareiga apmokėti neįvykdytus darbuotojų reikalavimus, nors tos pačios direktyvos 12 straipsnio c punkte leidžiama valstybėms narėms panaikinti ar apriboti šią pareigą tais atvejais, kai darbuotojas, pats arba kartu su savo artimais giminaičiais, buvo didelės darbdavio įmonės ar verslo dalies savininkas ir darė didelę įtaką jos veiklai.

23 Direktyvos 2008/94 12 straipsnio c punkte nenurodomas joks laikotarpis, per kurį asmuo turi turėti didelę atitinkamos įmonės dalį ar daryti didelę įtaką jos veiklai tam, kad būtų panaikintas ar apribotas minėtas mokėjimo įsipareigojimas. Norint nustatyti, ar ši nuostata draudžia nustatyti šešerių mėnesių terminą, kaip tai numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamuose teisės aktuose, reikia išnagrinėti šios nuostatos turinį ir tikslą, kurio ja siekiama.

24 Šiuo atžvilgiu iš Direktyvos 2008/94 7 konstatuojamosios dalies ir 12 straipsnio a–c punktų darytina išvada, kad teisės aktų leidėjas nesiekė sudaryti kliūčių valstybių narių teisei nustatyti garantijų institucijų atsakomybės apribojimą tam tikrais atvejais, tarp kurių yra ir minėto 12 straipsnio c punkte nurodyti atvejai. Šis straipsnis, be kita ko, grindžiamas numanoma prielaida, kad darbuotojas, kuris turi didelę tam tikros

įmonės dalį ir daro didelę įtaką jos veiklai, gali būti iš dalies atsakingas už šios įmonės nemokumą.

25 Tačiau ši teisė turi būti vertinama atsižvelgiant į Direktyvos 2008/94 socialinį tikslą – užtikrinti minimalią visų darbuotojų apsaugą Europos Sąjungos lygiu jų darbdaviui tapus nemokiam, apmokant neįvykdytus reikalavimus, kylančius iš darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusius su darbo užmokesčiu už konkretų laikotarpį (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Walcher*, C-201/01, Rink. p. I-8827, 38 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

26 Teisingumo Teismas, be kita ko, yra nusprendęs, kad taikant nacionalinę nuostatą, kuria siekiama išvengti piktnaudžiavimo, neturėtų būti pažeidžiamas visiškas Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumas ir vienodas jų taikymas valstybėse narėse (minėto Sprendimo *Walcher* 37 punktas).

27 Tačiau nei Direktyvos 2008/94 12 straipsnio c punktas, nei šios direktyvos socialinis tikslas nepažeidžiamas nacionaline nuostata, pagal kurią (kaip tai yra pagrindinėje byloje) darbuotojų, kuriems netaikoma neįvykdytų reikalavimų apmokėjimo garantija, grupė sudaryta tik iš tų darbuotojų, kurie šešis mėnesius iki prašymo pripažinti įmonės nemokumą pateikimo turėjo didelę šios įmonės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai. Tokiomis aplinkybėmis negali būti atmesta, kad darbuotojas, kuriam netaikoma garantija, gali būti atsakingas už nagrinėjamos įmonės nemokumą.

28 Tokiomis aplinkybėmis į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 2008/94 12 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad jam neprieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kurioje darbuotojui nenumatyta neįvykdytų reikalavimų apmokėjimo garantija remiantis tuo, kad jis pats ar kartu su savo artimais giminaičiais

šešis mėnesius iki prašymo pripažinti įmonės nemokumą pateikimo turėjo didelę šios įmonės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

29 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendžia:

2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (kodifikuota redakcija) 12 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad jam neprieštarauja nacionalinės teisės nuostata, kurioje darbuotojui nenumatyta neįvykdytų reikalavimų apmokėjimo garantija remiantis tuo, kad jis pats ar kartu su savo artimais giminaičiais šešis mėnesius iki prašymo pripažinti įmonės nemokumą pateikimo turėjo didelę šios įmonės dalį ir darė didelę įtaką jos veiklai.

Parašai.